

Sygn. akt I PK 54/08

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera (sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa I. B.

przeciwko Szkole Podstawowej Nr [...] w J.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 października 2008 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 29 listopada 2007 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w G. - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy wyrokiem z 6 września 2007 r., oddalił powództwo I. B. przeciwko Szkole Podstawowej nr [...] w J. o zasądzenie kwoty 13.562,52 zł tytułem odprawy w związku z uzyskaniem prawa do renty.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona na stanowisku nauczyciela od 3 marca 1986 r. do 31 sierpnia 2005 r. W pozwanej szkole pracowała od 1 września 1993 r. do 31 sierpnia 2005 r. W 2000 r. uzyskała stopień nauczyciela mianowanego. W dniu 10 maja 2005 r. pozwana złożyła powódce oświadczenie o rozwiązaniu stosunku pracy na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem rozwiązania stosunku pracy z dniem 31 sierpnia 2005 r. Przyczyną rozwiązania stosunku pracy były zmiany organizacyjne powodujące redukcję etatów pedagogicznych. Z tytułu rozwiązania stosunku pracy powódka otrzymała odprawę w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia. Od dnia 17 maja 2005 r. powódka przebywała na zwolnieniu lekarskim - była niezdolna do pracy do końca okresu wypowiedzenia, a po wyczerpaniu zasiłku chorobowego uzyskała prawo do świadczeń rentowych z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Wysokość sześciomiesięcznego wynagrodzenia powódki Sąd ustalił na kwotę 13.562,52 zł.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powódki jest pozbawione podstaw prawnych. Art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela przyznaje prawo do odprawy rentowej nauczycielowi, spełniającemu warunki uprawniające do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, o stażu pracy poniżej 20 lat w wysokości dwumiesięcznego wynagrodzenia, jeżeli stosunek jego pracy ustał w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Ustanie stosunku pracy powódki nastąpiło z innych przyczyn niż wymienione w art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela, a mianowicie z przyczyny zmian organizacyjnych w Szkole.

Od wyroku Sądu Rejonowego apelację wniosła powódka, wnosząc o jego zmianę. W uzasadnieniu apelacji podała, że przysługuje jej, jako mianowanemu nauczycielowi, sześciomiesięczna odprawa pieniężna na podstawie art. 23 i 28 Karty Nauczyciela, niezależnie od odprawy, którą otrzymała od pracodawcy z innego tytułu.

Sąd Okręgowy wyrokiem z 29 listopada 2007 r., oddalił apelację powódki, zmieniając wyrok tylko co do kosztów procesu .

Sąd drugiej instancji stwierdził, że apelacja powódki była niezasadniona w zakresie dotyczącym prawa do odprawy pieniężnej. Art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) przewiduje, że prawo do odprawy w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia przysługuje nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyny określonej w art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy, czyli w sytuacji orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do dotychczas wykonywanej pracy. Odprawa ta nie przysługuje w razie rozwiązania stosunku pracy z przyczyn określonych w art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy, a mianowicie w sytuacji czasowej niezdolności do pracy spowodowanej chorobą, jeżeli okres tej niezdolności przekracza 182 dni. Zdaniem Sądu Okręgowego bezsporne w sprawie było, że rozwiązanie stosunku pracy z powódką nie nastąpiło z powodu stwierdzenia niezdolności do pracy nauczyciela podczas badań okresowych lub kontrolnych, zatem brak było podstaw do przyznania jej prawa do odprawy na podstawie art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że Sąd Rejonowy słusznie analizował prawo powódki do odprawy rentowej w świetle art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela, który przewiduje prawo do takiej odprawy osób, które nie otrzymały odprawy przewidzianej w art. 28 ustawy. Sąd Okręgowy stwierdził, że warunkiem uzyskania takiej odprawy jest ustanie stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. W przypadku powódki ustanie stosunku pracy nastąpiło z innych przyczyn - określonych w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, dlatego powódka nabyła prawo do odprawy pieniężnej określonej w art. 20 ust. 2 tej ustawy. W przypadku odprawy rentowej konieczne jest istnienie związku między ustaniem stosunku pracy a decyzją organu rentowego o ustaleniu uprawnień do świadczeń rentowych. Sąd Okręgowy stwierdził, że pomiędzy rozwiązaniem stosunku pracy z powódką a późniejszym nabyciem przez nią uprawnień do renty brak jest takiego związku, ponieważ rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z innych przyczyn, nie dotyczących stanu jej zdrowia.

Sąd Okręgowy uwzględnił apelację powódki w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania z powodu trudnej sytuacji materialnej - na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania jej kosztami.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną pełnomocnik powódki w części dotyczącej oddalenia apelacji. Skargę kasacyjną oparto na zarzutach naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 87 ust. 1, art. 28 ust. 1 i art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, przez niewłaściwe ustalenie przez Sądy pierwszej i drugiej instancji, że powódce nie przysługuje prawo do odprawy rentowej, mimo że w dniu rozwiązania "umowy o pracę" z powódką z przyczyn leżących po stronie pracodawcy spełniała wszystkie warunki do otrzymania odprawy, gdyż w dniu rozwiązania stosunku pracy, tj. 31 sierpnia 2005 r., była niezdolna do pracy i tym samym nabyła prawo do renty, które powstaje z mocy ustawy, a nie decyzji organu rentowego, a więc zgodnie z ustalonym orzecznictwem żądanie powódki powinno być uwzględnione, gdyż w momencie rozwiązania stosunku pracy była niezdolna do pracy.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w części oddalającej apelację oraz o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego z 6 września 2007 r., i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonych wyroków i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na potrzebę wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy, „czy dla uprawnienia do otrzymania odprawy rentowej w momencie rozwiązanie stosunku pracy istotna jest kwestia niezdolności do pracy, czy kwestia przyczyn, dla których rozwiązano stosunek pracy”.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej skarżąca podniosła, że w dniu rozwiązania z nią stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, tj. w dniu 31 sierpnia 2005 r., spełniała wszystkie warunki do otrzymania odprawy rentowej, gdyż w dniu rozwiązania stosunku pracy była niezdolna do pracy i tym samym nabyła prawo do renty, a zatem roszczenie powódki o zasądzenie odprawy

rentowej było zasadne. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem prawo do renty powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa, zatem powódka będąc na zwolnieniu lekarskim od 17 maja 2005 r., w dniu ustania stosunku pracy spełniała warunek do otrzymania odprawy rentowej. Zdaniem pełnomocnika skarżącej powstanie prawa do świadczenia rentowego nie jest uzależnione od decyzji organu rentowego, albowiem w przypadku prawa do renty powstaje ono w dniu niezdolności do pracy. Pełnomocnik skarżącej stwierdził, że orzecznictwo Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, iż pracownik, który zaczął pobierać zasiłek chorobowy w czasie trwania stosunku pracy, spełnia warunek niezdolności do pracy w dacie przyznania mu zasiłku, jeżeli choroba okazała się długotrwała a po upływie okresu zasiłkowego przyznano mu prawo do renty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma częściowo usprawiedliwione podstawy.

Skargę oparto na zarzutach naruszenia art. 87 ust. 1, art. 28 ust. 1 i art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (według stanu prawnego obowiązującego w chwili rozwiązania stosunku pracy z powódką, czyli na dzień 31 sierpnia 2005 r.) w związku z uznaniem przez Sąd drugiej instancji, że powódce nie przysługuje prawo do odprawy rentowej, chociaż w dniu rozwiązania stosunku pracy, tj. 31 sierpnia 2005 r., była niezdolna do pracy, a po wyczerpaniu okresu zasiłkowego, w czasie którego pobierała zasiłek chorobowy, uzyskała prawo do świadczeń rentowych z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela, nauczycielowi spełniającemu warunki uprawniające do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli nie uzyskał z tego tytułu odprawy przewidzianej w art. 28, przyznaje się odprawę w wysokości *d w u m i e s i ę c z n e g o* ostatnio pobieranego wynagrodzenia w szkole będącej podstawowym miejscem jego pracy. Z kolei art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela stanowi, że nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyny określonej w art. 23 ust. 1 pkt 3, przyznaje się odprawę pieniężną w wysokości

je d n o m i e s i ę c z n e g o wynagrodzenia zasadniczego ostatnio pobieranego w czasie trwania stosunku pracy - za każdy pełny rok pracy na stanowisku nauczyciela, w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 1a oraz ust. 2 pkt 1 i 1a, nieprzekraczającą jednak s z e ś c i o m i e s i ę c z n e g o wynagrodzenia zasadniczego. Wreszcie w myśl art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela, stosunek pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania ulega rozwiązaniu w razie orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy.

Powódka domaga się zasądzenia na jej rzecz odprawy w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia na podstawie art. 87 ust. 1, art. 28 ust. 1 i art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, co jest pewnym nieporozumieniem. Nie może być bowiem "zbiegu" tych podstaw prawnych przy domaganiu się przez nauczyciela mianowanego odprawy z tytułu przejścia na rentę w związku z niezdolnością do pracy. W uchwale z 7 lutego 2006 r., I PZP 4/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 169, Sąd Najwyższy przyjął, że nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, z którym rozwiązano stosunek pracy w związku z jego niezdolnością do dotychczasowej pracy i który z tego tytułu otrzymał odprawę pieniężną na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, nie przysługuje odprawa na podstawie art. 87 Karty Nauczyciela, jeżeli nauczyciel przechodzi następnie na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Z uchwały tej wynika, że nauczyciel mianowany może domagać się odprawy albo na podstawie art. 28 ust. 1 w związku z art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela, albo na podstawie art. 87 ust. 1 tej ustawy (powódka w skardze kasacyjnej nie zarzuciła naruszenia art. 87 ust. 2). Te podstawy prawne przyznania odprawy wykluczają się wzajemnie, nie można zatem przyjmować, jak czyni to pełnomocnik skarżącej, że odprawa należy się w warunkach opisanych w art. 87 ust. 1 (gdy stosunek pracy nauczyciela mianowanego ustał w związku z jego przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy), ale w wysokości wynikającej z art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela (odpowiadającej sześciomiesięcznemu wynagrodzeniu).

Poza sporem jest, że powódka była nauczycielem mianowanym. Mają więc do niej zastosowanie przepisy rozdziału 4 Karty Nauczyciela (nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy). Stosunek pracy nauczyciela mianowanego charakteryzuje się pewnymi cechami odróżniającymi go od umownego stosunku pracy nauczyciela, które dotyczą w szczególności ochrony trwałości stosunku pracy na podstawie mianowania i szczególnych świadczeń przysługujących w razie niemożności kontynuowania tego rodzaju stosunku pracy. Tak więc, w razie rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania z powodu całkowitej likwidacji szkoły lub częściowej likwidacji albo w razie zmian organizacyjnych powodujących niemożliwość dalszego zatrudnienia nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć (art. 20 ust. 1 pkt 1 i 2 Karty Nauczyciela), nauczycielowi przysługuje odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Wysokość tej odprawy nie jest uzależniona od stażu pracy nauczyciela w szkole. Odprawę taką powódka otrzymała.

Utrata zatrudnienia z powodu likwidacji miejsca pracy (lub zmian organizacyjnych uniemożliwiających dalsze zatrudnienie na dotychczasowym stanowisku) w razie zbiegu z nabyciem uprawnień emerytalnych lub rentowych nie pozbawia nauczyciela mianowanego prawa do odprawy emerytalnej lub rentowej z art. 87 Karty Nauczyciela, ponieważ przepis ten nie przewiduje możliwości zaliczenia odprawy z tytułu rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem mianowanym z powodu likwidacji szkoły na poczet odprawy emerytalnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2001 r., I PKN 565/00, OSNP 2003 nr 10, poz. 251).

Inaczej przedstawia się kwestia zbiegu prawa do odpraw w przypadku rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania w razie orzeczenia lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy (art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela). W takim przypadku, zgodnie z art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela, nauczycielowi mianowanemu przysługuje odprawa pieniężna w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego ostatnio pobieranego w czasie trwania stosunku pracy za każdy pełny rok pracy na stanowisku nauczyciela, nieprzekraczająca jednak sześciomiesięcznego wynagrodzenia

zasadniczego. Tego rodzaju odprawa jest wymieniona w art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Odprawa pieniężna w razie rozwiązania stosunku pracy z powodu przejścia na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy (art. 87 Karty Nauczyciela) przysługuje każdemu nauczycielowi i jest przewidziana w rozdziale 11 Karty Nauczyciela (uprawnienia emerytalne). Pierwotnie przepis ten przewidywał prawo do odprawy wyłącznie w razie "przejścia" na emeryturę. Jeżeli zatem obecna redakcja tego przepisu umożliwia nabycie prawa do odprawy także z powodu spełnienia warunków do renty z tytułu niezdolności do pracy, to jednocześnie wyraźnie wyłączone jest prawo do odprawy, gdy nauczyciel (w tym nauczyciel mianowany) uzyskał odprawę przewidzianą w art. 28 Karty Nauczyciela. Przyczyna ustania zatrudnienia nauczyciela - niezdolność do wykonywania dotychczasowej pracy - jest bowiem tożsama dla nabycia prawa zarówno do odprawy z art. 28 Karty Nauczyciela dla nauczyciela mianowanego odpowiadającej wysokością (maksymalnie) sześciomiesięcznemu wynagrodzeniu, jak i do odprawy z tytułu renty spowodowanej tą niezdolnością odpowiadającej dwumiesięcznemu (albo trzymiesięcznemu z racji co najmniej 20-letniego zatrudnienia - art. 87 ust. 2 ustawy) wynagrodzeniu za pracę. Odprawa emerytalna lub rentowa dla każdego nauczyciela (zatrudnionego tak na podstawie umowy o pracę, jak i mianowania) przysługująca także osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy, została jednak, przez odwołanie się w art. 87 ust. 1 do art. 28, pochłonięta przez przysługującą nauczycielowi mianowanemu (maksymalnie) sześciomiesięczną odprawę przewidzianą w tym ostatnim przepisie. Dlatego należy przyjąć, że nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, z którym rozwiązano stosunek pracy w związku z niezdolnością do dotychczasowej pracy i który z tego powodu otrzymał odprawę pieniężną na podstawie art. 28 Karty Nauczyciela, nie przysługuje już odprawa na podstawie art. 87 tej Karty, jeżeli nauczyciel przechodzi następnie na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Odprawa przewidziana w art. 28 ust. 1 Karty Nauczyciela przysługuje nauczycielowi mianowanemu tylko wtedy, gdy stosunek pracy z nim ulega rozwiązaniu z powodu orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania

dotychczasowej pracy. Do tej pory powódka nie twierdziła, a Sądy obu instancji nie ustaliły, że stosunek pracy z nią uległ rozwiązaniu w następstwie orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy, co wyklucza możliwość przyjęcia w postępowaniu kasacyjnym, że uzasadnione jest roszczenie powódki wyprowadzane z art. 28 ust. 1 w związku z art. 23 ust. 1 pkt 3 Karty Nauczyciela, ponieważ brak po temu podstaw faktycznych. Okoliczności faktyczne przedstawione dotychczas przez powódkę i ustalone przez Sądy pozwalają natomiast na stwierdzenie, że przysługuje jej odprawa na podstawie art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela, ponieważ bezpośrednio po wyczerpaniu okresu zasiłkowego spełniła warunki uprawniające ją do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy i uzyskała prawo do świadczeń rentowych z tego tytułu.

Pozostaje do rozważenia kwestia, czy można przyjąć, że stosunek pracy powódki "ustał w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy" w rozumieniu art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Kwestię tę Sąd Okręgowy rozstrzygnął wadliwie. Przyjął bowiem, że rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem mianowanym z powodu zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć (art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela) wyklucza jednoczesne przyjęcie, że doszło do ustania stosunku pracy w związku z przejściem nauczyciela na rentę z tytułu niezdolności do pracy (art. 87 ust. 1 tej ustawy). Jest to błędny pogląd.

W orzecznictwie przyjmuje się, że w celu skutecznego nabycia przez pracownika prawa do odprawy emerytalnej lub rentowej nie jest konieczne rozwiązanie z nim stosunku pracy z powodu przejścia na emeryturę lub rentę (z powodu uzyskania uprawnień do pobierania świadczeń emerytalnych lub rentowych), ani nie jest konieczne, aby przejście na emeryturę lub rentę nastąpiło równocześnie z rozwiązaniem z tego powodu stosunku pracy. Przepisy szczególne przewidujące prawo do tego rodzaju odpraw pieniężnych nie zawierają zastrzeżenia dotyczącego jednego określonego sposobu rozumienia związku między ustaniem stosunku pracy a przejściem na emeryturę lub rentę

warunkującego prawo do odprawy, w szczególności przepisy te nie przewidują możliwości pozbawienia prawa do tego świadczenia tylko z tego powodu, że rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z innej przyczyny (na przykład z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, w tym zmian organizacyjnych powodujących ograniczenie zatrudnienia), jeżeli po ustaniu stosunku pracy z tej przyczyny pracownik przeszedł na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ spełniał warunki uprawniające do emerytury lub renty. Związek ustania stosunku pracy z przejściem na emeryturę lub rentę - o jakim stanowi art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela (podobnie jak art. 92¹ k.p.) - nie musi być przyczynowo-skutkowy, może być tylko funkcjonalny albo czasowy. Prawo do pieniężnej odprawy emerytalnej lub rentowej należy do płacowych uprawnień pracowniczych, których można pozbawić pracownika wyłącznie w razie wystąpienia normatywnie określonej przeszkody (przesłanki negatywnej) jego nabycia; może nią być na przykład zakaz ponownego nabycia tego prawa przez pracownika, który wcześniej otrzymał odprawę z tego samego tytułu (art. 92¹ k.p.), a w przypadku nauczyciela mianowanego - otrzymanie przez niego odprawy przewidzianej w art. 28 Karty Nauczyciela (art. 87 ust. 1 tej ustawy). Inaczej mówiąc, dla uzyskania prawa do odprawy emerytalnej lub rentowej decydujące znaczenie ma fakt przejścia na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy połączony z definitywnym ustaniem stosunku pracy, czyli utrata pracowniczego statusu prawnego na rzecz statusu wyłącznie emeryta lub rencisty (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2000 r., I PKN 700/99, OSNAPiUS 2001 nr 15, poz. 486).

W orzecznictwie i piśmiennictwie przyjmuje się, że nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, z którym rozwiązano stosunek pracy na podstawie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela (a taka była podstawa rozwiązania stosunku pracy z powódką), przechodzącemu na emeryturę lub rentę (powódka bezpośrednio po wyczerpaniu okresu pobierania zasiłku chorobowego "przeszła" na rentę) przysługują dwie odprawy: jedna na podstawie art. 20 ust. 2 Karty Nauczyciela w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia za pracę (i tę odprawę powódka dostała), druga na podstawie art. 87 ust. 1 lub ust. 2 w wysokości dwu- lub trzymiesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia (i o tę odprawę powódka się ubiega w niniejszej sprawie), gdyż Karta Nauczyciela nie

zawiera przepisu wyłączającego prawo do jednej z tych odpraw (por. wyrok z 4 lipca 2001 r., I PKN 565/00, OSNAPiUS 2003 nr 10, poz. 251). W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że oba rodzaje odpraw (z art. 20 ust. 2 i z art. 87 Karty Nauczyciela) są niezależnymi od siebie świadczeniami przysługującymi w razie spełnienia odmiennego typu warunków, a brak jest przepisów przewidujących zaliczenie jednego świadczenia na poczet drugiego. Jeżeli pracownik spełnia warunki do uzyskania dwóch różnych świadczeń, to nabywa prawo do nich obydwu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, na przykład przewiduje uzyskanie tylko jednego, zwykle wyższego, świadczenia. Wynika z tego, że nabycie przez nauczyciela mianowanego prawa do odprawy z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn organizacyjnych leżących po stronie szkoły nie wyłącza uzyskania przez niego odprawy emerytalnej lub rentowej (art. 87 oraz art. 20 ust. 1 i ust. 2 Karty Nauczyciela). Karta Nauczyciela nie zawiera uregulowań, które ograniczałyby prawo nauczyciela mianowanego do odprawy emerytalnej lub rentowej w sytuacji, gdy nauczyciel zwolniony w trybie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela wystąpi z wnioskiem o przejście na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy i zostanie stwierdzone przez organ rentowy, że spełnia warunki uprawniające do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy. Oznacza to, że w takiej sytuacji nauczycielowi mianowanemu przysługuje zarówno odprawa przewidziana w art. 20 ust. 2, jak i odprawa emerytalna lub rentowa określona w art. 87 Karty Nauczyciela.

W następstwie stwierdzenia, że zaskarżony wyrok narusza art. 87 ust. 1 Karty Nauczyciela, Sąd Najwyższy uwzględnił skargę kasacyjną i orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. Zgromadzony materiał dowodowy jest wystarczający do wydania orzeczenia przez Sąd Okręgowy jako Sąd drugiej instancji.

/tp/